

...KİTAPLAR ... KİTAPLAR ... KİTAPLAR ... KİTAPLAR...

GRUP ÇALIŞMASININ ORTAYA ÇIKARDIĞI BİR GÜZEL KİTAP: "RİSALETÜ'N-NUSHİYYE"*

Yrd. Doç. Dr. M. Öcal OĞUZ

Elimde, Prof. Dr. Umay GÜNAY ve Yrd. Doç. Dr. Osman HORATA tarafından hazırlanan ve Diyanet Vakfı tarafından yayınlanan "Yunus Emre- Risaletü'n Nushiyye" adlı bir kitap var. Hakkında yüzlerce makale ve onlarca kitap yayımlanan Yunus Emre'nin kendisine ait olduğunu kesin olarak bildiğimiz yegâne mesnevisi olan Risaletü'n-Nushiyye üzerine Türkiye'de yapılmış çalışmaların sayılarının azlığı dikkate alınınca bu çalışmanın önemi ilk önce bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Türk edebiyatının üzerinde en çok konuşulan simalarından biri olan Yunus Emre'nin hayatı, şahsiyeti ve edebiyat tarihimizin içindeki yeri Prof. Fuat Köprülü'nün "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" adlı eseriyle birlikte yoğun olarak değerlendirilmeye başlanmış, Unesco tarafından 1991 yılının "Yunus Emre Yılı" ilan edilmesiyle sonuçlanan araştırma sürecinde, ona ait olduğu kabul edilen şiirleri çeşitli yaklaşımlar ve dünya görüşleri açısından yorumlanıp tahlil edilmiştir. Prof. Dr. Umay Günay'ın Önsöz'de "Yunus Emre'nin kişiliği ve eserleri de bu konuda çalışın ve konuşanların kendi ilgi alanları, kabul, eğilim ve idrakleri ölçüsünde, bazen birbirinden çok farklı ve uzak veya yalnızca bir faktöre bağlı olarak, bazen daha bütünüleyici ve gerçekçi değerlendirme ve tespitlerle dile getirildi. Bu konuda görüş ifade edenlerin, insanlığın, Türklüğün veya müslümanlığın olumlu bir niteliğini Yunus'ta bulması, bence ortak noktayı teşkil ediyordu. Güzel ve iyide

* Prof. Dr. Umay Günay-Yrd. Doç. Dr. Osman Horata, "Yunus Emre Risaletü'n Nushiyye" Diyanet Kitabevi, Ankara 1994, x + 198 s.

birleşmenin, uzlaşmak ve paylaşmak için yeterli asgari müşterek olduğunu düşünüyorum." diyerek bir uzlaşma noktası aradığı cümlelerinden de anlaşılacağı gibi, Yunus Emre az sayıdaki şiirinden hareketle çok farklı kimlik ve kişilik özellikleriyle ortaya konulmuştu. 1991 yılında yapılan birçok yayının da Bursa'lı Âşık Yunus'tan başlamak üzere Yunus Emre şiirlerinin arasına giren başka âşık/şairlere ait şiirlere dayanan değerlendirmeleri içine aldığını belirtmeliyiz. Her ne kadar Yunus Emre'yi güntümüze getiren faktörler Bektâşi Veyaletnamesi'ndeki menkabevi hayatı ve tekke çevrelerinde yaşayan lirik ilahileri arasında aranmalı ise de, Yunus Emre'nin anlaşılabilirliğiyle ve doğru değerlendirilmesinin ona ait olduğu kesin olan Risaletü'n-Nushiyye'nin de gözden geçirilmesine bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Ne var ki, Yunus Emre'nin bu mesnevisi, Divanı kadar araştırmacıların dikkatini çekmemiş, Prof. Dr. Umay Günay'ın Önsözde belirttiği gibi "edebiyat tarihlerinde 'kuru, didaktik' sıfatlarıyla vasatın altında bir mesnevî olarak nitelendirilerek ihmal edilmiştir. Gölpınarlı'nın neşri ve Kaplan'ın tahlilleri neredeyse Türkiye'de bu mesnevî üzerinde yapılmış yegâne çalışmalar olarak kalmıştır. Eser son olarak "Yunus Emre Sevgi Yılı"nda Prof. Dr. Umay Günay'ın makaleleri ve Mustafa Tatçı'nın "tentikli neşri" ile araştırmacıların dikkatini çekmişti. Elimizdeki eser, Risaletü'n Nushiyye üzerinde yapılan az sayıdaki çalışmaların sonuncusu olmakla da ayrı bir öneme sahiptir. Eserin bir başka önemi ise bir grup çalışmasının ürünü olarak ortaya konulmasıdır.

İki bölümden meydana gelen eserin Birinci Bölümü'nde "Yunus Emre'nin Türk Edebiyatı İçindeki Yeri" değerlendirilmektedir (s. 1-91.) Burada, 1991 ve 1992 yıllarında yayınlanan üç makale bulunmaktadır. Prof. Dr. Umay Günay tarafından kaleme alınan "Türk Kültürü Açısından Yunus Emre", "Risaletü'n Nushiyye Üzerinde Bir Değerlendirme" ile Yrd. Doç. Dr. Osman Horata tarafından kaleme alınan "Risaletü'n Nushiyye'nin Tahlili" adlı makaleler bulunmaktadır. Bu bölümü okuyanlar, Yunus Emre'yi başlangıcından günümüze Türk edebiyatı içindeki yeri ve rolü ile tanıdıkları gibi, Risaletü'n Nushiyye'yi iki farklı bakış açısından görme ve değerlendirme imkanına kavuşuyorlar. Bu bakış açısı farklılığına Önsöz'de dikkati çeken Prof. Dr. Günay, "Farklılık, ilimde, sosyal hayatta olduğu gibi zenginliğin ifadesidir, anlayışıyla Yunus Emre'nin farklılıkları birlikte görmek prensibini bağdaştırarak çalışmalarımızı bir araya getirdik. Bu çalışmanın grup çalışma ve araştırmalarının yaygınlaşmasına bir başlangıç teşkil etmesini diliyorum" demektedir. Bu veciz cümlelerin arkasında genç araştırmacıları grup çalışmalarına yönlendiren bir hoca üslubunun yanında, kendisinden bazı konularda farklı düşünen bir araştırmacının düşüncelerini kolayca ifade etmesine zemin ve imkân tanıyan bir bilim otoritesinin demokratik yaklaşımının da görmek gerekmektedir.

Çalışmanın İkinci Bölümü "Günümüz Türkçesindeki Karşılıklarıyla Risaletü'n Nushiyye" adını taşımaktadır. Ara başlıklar ise "Nüshaların Tanıtılması ve Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Metot" ve "Risaletü'n Nushiyye'dir.

Bilindiği üzere Yunus Emre Divanının ve Risaletü'n-Nushiyye'nin birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Bunlar içinde ise en eskisi olarak bilinen Fatih Nüshası gösterilmektedir. Eserde yararlanılan nüshalar kısaca tanıtıldıktan sonra daha önce hazırlanan Risaletü'n-Nushiyye'ler değerlendirilmektedir. Özellikle Gölpınarlı ve Tatçı neşirlerinin değerlendirildiği bu kısımda yazarlar,

izledikleri metodu şöyle ifade etmektedirler: "... şu an için aslında en yakın nüsha olduğu kesin olan Fatih yazmasını esas almanın, sakıncası en az olan yöntem olduğuna karar verdik. Her bakımdan yanlış olan bazı yerlerde ise, diğer nüshalara başvurarak eksikleri ve hataları gidermeye çalıştık. Fatih nüshasında bulunmayan beyitleri ise, eserin vak'asına yeni birşey eklememesi ve bunların Yunus'tan ziyade müstensih'in izlerini taşıması sebebiyle, üslup bütünlüğünü de göz önüne alarak, almamayı tercih ettik." Tatçı'nın çeşitli nüshalara dayanan tenkitli metin çalışmasını bu gerekçeyle doğru bulmayan yazarlar, "... Tatçı'nın emek mahsülü bu eseri de kanaatimizce bu sahadaki boşluğu doldurmamaktadır. Çalışmamızda, Risaletü'n-Nushiyye'nin, günümüz Türkçesindeki karşılıklarının da verilmesi, onu diğer yayınlardan ayıran bir özelliktir." görüşüne yer vermektedirler.

Yunus Emre gibi müellif hattı bir yazması elimizde bulunmayan ve eserlerinin nüshaları arasında yüzyıllardan ve müstensihlerden meydana gelen bir hayli farklılıklar bulunan bir şairin her türlü tartışmadan uzak güvenilir bir metnini elde etmenin zorluğunu bu alanı tanyanların takdir edecekleri âşikardır. Bu sebeple biz bu alandaki tartışma ve arayışları nüshalar üzerinde çalışanlara bırakmayı daha doğru buluyoruz. Ancak elimizdeki eserde gözden kaçmaması gereken bir özelliğin bulunduğu da bu arada belirtmeliyiz. Sahanın uzmanlarının dışında kalan ve Yunus Emre'yi tanıyıp anlamak isteyenlerin günümüze Türkçesinden bir hayli uzakta kalan metne nüfuz etmelerinin zorluğu ortadadır. Bu eserle bu zorluk aşılmakta ve akıcı ve güzel bir Türkçeyle her sayfanın karşısında metin, nesre çevrilmektedir. Bunun da özellikle öğrencilere ve Risaletü'n-Nushiyye'yi anlamak isteyenlere büyük bir kolaylık getirdiğini ifade etmeliyiz.

Ne var ki, bu güzel eserin Türkiye'deki bir olumsuzluktan payına düşeni aldığını söylemeliyiz. Türkiye'de dizgi ve tashih aşamalarında eserlerde harf, ke-